

• door Sytse de Jonge

DE HEMELEN VERTELLEN GODS EER

IK DENK GRAAG EEN BEETJE NA OVER DAVID. NOU JA, NADENKEN.... MISSCHIEN IS HET MEER EEN BEETJE MIJMEREN. IK STEL ME DAVID VOOR ALS EEN GROTE, STERKE, GESPIERDE MAN - SAUL WAS VAST NIET OP ZIJN ACHTERHOOFD GEVALLEN TOEN HIJ DAVID VORSTELDE ZICH MET ZIJN WAPENUITRUSTING TE TOOIEN. EEN EN ANDER MOET REDELIJK GEPAST HEBBEN LIJKT ME EN SAUL WAS MAAR LIEFST EEN HOOFD GROTER DAN DE REST. BOVENDIEN KON DAVID ZICH WAPENEN MET HET ZWAARD VAN GOLIATH, OOK GEEN KLEINTJE WAARSCHIJNLIJK EN NIET AL TE LICHT. DUS ALS IK DAVID VOOR ME ZIE, DAN ZIE IK EEN SOORT VAN OVERMAATSE RUGBY SPELER, MAAR IK KAN ER GOED NAAST ZITTEN NATUURLIJK.

David was populair in Israel, al toen hij nog een jonge man was. De vrouwen liepen in een soort van polonaise over straat en zongen lofliederen voor Saul en David, maar David kwam er een stuk beter van af (1Sam.18 : 6, 7). De vijanden vielen bij bosjes waar David kwam, en de vrouwen leken zich ook bij bosjes aan zijn voeten neer te werpen. Vooral van dat laatste heeft David in zijn leven aardig wat last gehad - het was heus niet zo gemakkelijk voor David om David te zijn. David was een herder en een muzikant, een gladiator en een generaal, een koning met visie, maar ook een uitstekend waarnemer. Hij had een goede en heldere kijk op het leven, op wat echt belangrijk was, een heldere kijk op mensen en ook een heldere kijk op de natuur. En dat alles omdat David in de eerste plaats een man van God was, die bij bijna alles wat hij deed in de eerste plaats zich afvroeg wat God er mee te maken had. We kennen David natuurlijk ook als een eerste klas dichter: heel wat van de psalmen zijn van hem afkomstig.

Soms staat de aanleiding waarom een bepaalde psalm gedicht is gewoon in het eerste vers; zie bijvoorbeeld Psalm 51, 52 of 54. Bij andere psalmen kun je je goed voorstellen wanneer of onder welke omstandigheden David zijn psalmen gedicht heeft. Misschien is Psalm 23 daarvan wel het gemakkelijkste voorbeeld, ook al weet je het daar niet zeker. Bij Psalm 19 mag je er naar raden.

David was ook een beetje, misschien wel heel erg veel, een bioloog en een astronoom (niet te verwarren met astroloog). Je ziet hem kijken naar de dieren, naar de aarde, naar de hemel en de zon, en je ziet hem terugdenken aan die verhalen die hij vaak gehoord, en misschien wel zelf gelezen moet hebben over die eerste scheppingsdagen. En dan is het als bij de Korachieten in Psalm 45, dan gaat zijn hart trillen van blijde woorden en schrijft hij dat prachtige lied dat we kennen als Psalm 19. En wij raken, zo'n 3000 jaar later, onder de indruk van David, maar vooral van de Heer die in het leven van David centraal stond en door wie hij zich zo graag liet leiden, ook bij het dichten van een psalm.

In de psalm maakt David gebruikt van het zogenaamde parallelisme; dat is een stijlfiguur waarbij twee (of meer) zinswendingen naar inhoud of naar vorm min of meer gelijk zijn. Vaak wordt deze stijlfiguur toegepast om de betreffende zinnen of zinsdelen meer nadruk te geven¹. [https://nl.wikipedia.org/wiki/Parallellisme_\(stijlfiguur\)](https://nl.wikipedia.org/wiki/Parallellisme_(stijlfiguur))

¹ zie Wikipedia: [https://nl.wikipedia.org/wiki/Parallellisme_\(stijlfiguur\)](https://nl.wikipedia.org/wiki/Parallellisme_(stijlfiguur))

[org/wiki/Parallellisme_\(stijlfiguur\)](https://nl.wikipedia.org/wiki/Parallellisme_(stijlfiguur)) - cite_note-1 Parallellisme is kenmerkend voor de Bijbelse poëzie.

Is het niet mooi dat de Heer er door zijn Geest voor gezorgd heeft dat deze vorm van poëzie in de psalmen in alle talen behouden blijft?² Woorden rijmen wel in één taal, maar vertaald meestal niet meer. De vorm blijft echter behouden en het parallelisme is zo ook in het Nederlands heel gemakkelijk herkenbaar, ook al denk je niet altijd aan dat woord als je parallelisme tegenkomt.

We zien dat de Heer het in het dagelijks leven ook gebruikt, in ieder geval in zijn uitspraken. We zien dat bijvoorbeeld in Matteüs 7:2 (Want met het oordeel waarmee u oordeelt, zult u worden geoordeeld, en met de maat waarmee u meet, zal u worden gemeten) en 7:7, 8 (Bidt en u zal gegeven worden, zoekt en u zult vinden, klopt en u zal voor worden opgedaan. Want ieder die bidt, ontvangt, en die zoekt, vindt, en die klopt, zal worden opgedaan).

Je hoeft de Psalm maar een paar keer te lezen om te zien dat de Psalm in drie stukken uiteen lijkt te vallen:

In de verzen 1 - 7 wordt de natuur bezongen, waarbij het vooral gaat over het ritme van dag en nacht dat bepaald wordt door de zon. De beeldspraak is overvloedig: een dag die praat, een nacht die predikt, een zon die met een bruidegom vergeleken wordt, en de hemel met een bruidsvertrek. Een en al poëtische jubel. Er is een beetje parallelisme, maar minder dan in het tweede deel. God wordt maar één keer genoemd (in vers 2).

In de verzen 8 - 11 gaat het in allerlei bewoordingen over de wet van de Heer (Wet des Heren, de getuigenis des Heren, de bevelen des Heren, het gebod des Heren, de vreze des Heren en de verordeningen des Heren). Het parallelisme is overvloedig, bijna niet te overtreffen zou je denken. Allerlei eigenschappen van de wet worden genoemd (volmaakt, betrouwbaar, waarachtig, louter, rein, voor immer bestendig, waarheid, rechtvaardig, kostelijker dan goud en zoeter dan honing). En er wordt vermeld wat de Wet doet met diegene die zijn vreugde vindt in die wet (zij verkwikt de ziel, schenkt wijsheid aan de onverstandige, verheugt het hart, verlicht de ogen en vermaant de dienstknecht). In het tweede gedeelte vinden we de Naam van de Heer (Jahweh), maar liefst 6 maal. Vanaf vers 12 komt de dichter zelf duidelijker naar voren en

² vrij naar C.S. Lewis "Gedachten over de Psalmen"

gaat hij bidden tot de Schepper en Wetgever, die hij bij zijn Naam mag kennen. Nog één maal vinden we de Naam van de Heer, en David noemt Hem ook nog Rots en Verlosser.

Met verwijzing naar o.a. Augustinus verwijst Jos Douma in een prachtig artikel³ over Psalm 19 naar deze driedeling als naar *Het Schone* (de schepping), *Het Ware* (Het Woord van God) en *Het Goede* (gerechtigheid), drie “zaken” die onlosmakelijk met elkaar verbonden zijn. Ik schreef dat de Psalm in drie stukken uiteen *lijkt* te vallen, maar de Psalm valt niet echt uiteen. De stukken horen echt bij elkaar, vormen een coherent geheel.

We vinden dit geweldig mooi weergegeven in de vertaling van Psalm 19 in de *Naardense Bijbel*, waarin ik een paar woorden (“Zoals” in vers 2 en “zo is het” in vers 8) een beetje extra nadruk geef:

1 PSALM 19 (Voor de koorleider, een musiceerstuk v. David.)

2 **Zoals** de hemelen
verhalen de glorie van God,
en het gewelf meldt
wat zijn handen maken;

3 een dag sprake uitsproeit over een dag,
een nacht kennis verkondigt
aan een nacht;

4 het geen spreken is en geen woorden,
en nooit
hun stem werd gehoord,

5 maar over heel de aarde
hun maning uittijgt,
tot het uiteinde der wereld hun taal,
hij in hen een tent gezet heeft
voor de zon;

6 en die als een bruijom uittijgt uit zijn kamer,
zich verheugt als een held
om op pad te snellen;

7 aan het ENE eind der hemelen uittijgt,
op hun andere eind zijn omloop voltooit,
en niets zich kan verbergen
voor zijn gloed,

8 **zo is het** onderricht van de ENE volmaakt
en brengt het een ziel terug,-
is het getuigenis van de ENE betrouwbaar,
schenkt het onwetenden wijsheid.

9 De orders van de ENE zijn rechtuit,
een vreugde voor het hart;
het gebod van de ENE is puur,
een helder licht voor de ogen.

10 Ontzag voor de ENE is zuiver,
houdt stand voor altijd;
de regels van de ENE zijn waarheid,
rechtvaardig alle samen;

11 begerenswaardiger
dan goud, van het edelste een schat!-
en zoeter dan honing,
dan honingzeem uit de raat.

12 Ook uw dienaar
heeft zich door hen laten manen,
ze te bewaken,
dat loont zeer!

13 Dwalingen,- wie onderscheidt ze?-
van verborgene spreek mij vrij!

14 Weerhoud ook uw dienaar van hovaardij,
laat die over mij niet heersen!-
en dan onkreukbaar,-
zal ik van vele misstappen
vrij zijn!

15 Moge welgevallig wezen
wat mijn mond zegt
en wat mijn hart fluistert,
voor uw aanschijn,
Ene, mijn Rots en mijn verlosser!

³ Jos Douma over Psalm 19, zie <http://www.josdouma.nl/bronwater/Bronwater%2020120715.pdf>

Schoonheid

Zoals gezegd, denkt David misschien aan de dagen van de schepping, die zo mooi in Genesis 1 beschreven staan. Het eerste stuk van de Psalm doet denken aan de eerste, de tweede en in mindere mate de vierde scheppingsdag, wanneer God licht van duisternis scheidt en Hij de hemel en de aarde maakt en Hij de zon maakt. Wij weten tegenwoordig dat er alleen in ons sterrenstelsel waarschijnlijk al tussen de 100 en 400 miljard sterren zijn, waarvan onze eigen zon er eentje is, en dat er wel 100 miljard sterrenstelsels zijn. Hij heeft ze allemaal gemaakt, *alsof het niets is!*

God scheidt door te spreken en zo is de schepping in zekere zin het woord van God. Zo spreekt de schepping, laat zij zien wie God is. Paulus vertelt ons in Romeinen 1:19, 20 dat Gods eeuwige kracht en goddelijkheid uit de schepping gekend kunnen worden. In de schepping leer je God niet bij zijn Naam kennen. Je leert uit de schepping niet dat Hij barmhartig en genadig is, dat Hij de eeuwige *Ik Ben* is. Maar als je Hem wel zo hebt leren kennen, juist dan ga je in de schepping weer veel meer zien, ook bijvoorbeeld van zijn trouw (in de regenboog) en van zijn goedheid die Hij iedere dag opnieuw aan deze aarde bewijst (Mattheüs 5:45). We zien zo dat het heel passend is dat we in het eerste stuk van de Psalm God maar 1 keer genoemd zien, en ook “alleen maar” als God.

Je staat er niet vaak bij stil, maar eigenlijk staan of zitten we nooit helemaal stil. Dag en nacht worden bepaald door het ritme waarmee de aarde om haar as draait. In Nederland is die draaisnelheid zo'n beetje 25.000 km per dag, dus een dikke 1000 kilometer per uur. Daarnaast draait de aarde om de zon, één keer per jaar, en legt daarbij een afstand af van ongeveer 107000 kilometer per uur. De zon beweegt weer ten opzichte van de nabije sterren. Ons zonnestelsel beweegt weer rond het midden van onze Melkweg. Onze Melkweg beweegt ook weer..... en zelfs daarmee houdt het niet op. Nou ja, laten we het niet al te ingewikkeld maken, het is niet de bedoeling dat je duizelig wordt. Wat wel de bedoeling is, is dat je je realiseert hoe groot God is. Je gaat dan een beetje begrijpen van die vraag in Psalm 8: Wat is de mens dat U aan hem denkt? En opnieuw raak je diep onder de indruk van Gods grootheid als je je realiseert dat de aarde, de zon, de maan, de sterren, het hele universum gemaakt is juist met het oog op de mens. Heer, onze God, hoe heerlijk is uw

Naam! Of, zoals we het lezen in Openbaring 4:11 “U bent waard, onze Heer en God, te ontvangen de heerlijkheid en de eer en de kracht, want U hebt alle dingen geschapen, en door uw wil bestonden zij en zijn zij geschapen”.

De hemelboog wordt gezien als een tent voor de zon, de plek waar de zon in poëtische taal 's nachts rust. De zon werd door heidenen aanbeden, maar is slechts een beeld van God, van zijn glorie en van zijn goedheid, zoals we het ook lezen in Psalm 84:12 (NBV): “Want God, de HEER, is een zon en een schild. Genade en glorie schenkt de HEER, zijn weldaden weigert hij niet aan wie onbevungen op weg gaan.” De zon is ook een beeld van de Heer die als Koning van de gerechtigheid en vrede zal regeren in het vreedrijk, zoals we lezen op de laatste bladzijde in het Oude Testament in Maleachi 4:2. Wat mooi dat we op de laatste bladzijde in het Nieuwe Testament lezen over de blinkende Morgenster, een verwijzing naar (meestal) de planeet Venus, wanneer deze voor zonsopgang zichtbaar is. De Heer zal als Morgenster terugkomen om daarna als Zon van de gerechtigheid te regeren. Ja, de hemelen vertellen Gods eer!

Als je naar het heelal kijkt dan weet je dat de zon, de maan, de sterren, ja, alle hemellichamen nauwkeurige banen beschrijven. Je kunt er de klok op gelijk zetten. We weten nu al hoe laat de zon over 10 jaar op een willekeurige datum op zal komen. Hoe waar is het woord dat we lezen in Psalm 119:89-91: “Voor eeuwig, o HERE, houdt uw woord stand in de hemelen. Van geslacht tot geslacht is uw trouw. Gij hebt de aarde gegrond, zodat zij staat; naar uw verordeningen staan zij heden ten dage, want zij alle zijn uw knechten”. De zon houdt zich exact aan de wetten, het gesproken woord van de Heer.

Hoewel de zon aan de scheppingswetten onderdanig is, wordt de zon in onze psalm niet voorgesteld als slaaf van die wet. Hij wordt vergeleken met een bruidegom die jubelend het bruidsvertrek verlaat. Een mooier beeld is haast niet te bedenken. Pure vreugde. De zon eert God niet morrend.

Waarheid

Gaat het in de eerste verzen over de omloop, de weg van de zon langs de hemel, in het tweede stuk gaat het over de weg van de mens binnen het raamwerk van Gods geboden. De geboden van de Heer zijn niet willekeurig, nee ze zijn een >>

sleutel tot het verkrijgen van levenswijsheid.

David spreekt over de ziel, het hart, de ogen, maar eigenlijk zijn de ogen een afspiegeling van wat er in het hart en in de ziel van de gelovige gebeurt. Als je ogen verlicht zijn, dan zie je niet alleen veel meer, je ziet ook veel beter, je ziet beter waar het in het leven op neer komt.

In Mattheüs 6: 22, 23 lezen we ook over licht en het oog:

“De lamp van het lichaam is het oog; als dan uw oog eenvoudig is, zal uw hele lichaam verlicht zijn; maar als uw oog boos is, zal uw hele lichaam duister zijn. Als dan het licht dat in u is, duisternis is, hoe groot is de duisternis!”

In het boek “Wandelen in het stof van rabbi Jezus” gaat de auteur, Lois Tverberg, in op allerlei Joodse betekenissen van de woorden en daden van de Heer. In haar boek legt zij uit dat “een goed oog hebben” betekent dat je let op wat anderen nodig hebben en genereus bent voor hen die het minder goed hebben. Een boos oog hebben geeft aan dat je inhalig bent, egoïstisch, blind voor de noden van anderen. Toen Abraham op het punt stond om zijn zoon Isaak te offeren, zorgde God voor een ram om Isaaks plaats in te nemen. Daarom noemde Abraham de berg ‘de Heer zal ervoor zorgen’ of letterlijk ‘De Heer zal zien’. Wat Abraham bedoelde, was dat als God onze noden ziet, Hij daar zeker op zal reageren - God heeft een erg ‘goed oog”.⁴ Het is de bedoeling van de wetten van God dat de lezer of hoorder van de wet niet alleen maar een lezer of hoorder is, maar een dader wordt (Jak.1:22v). Wat is het belangrijk om je te laten vormen door het lezen van het Woord van God en zo oog krijgt voor de noden van anderen. Dan wordt je geloof op God en op mensen gericht. Dan wordt je weg zuiver, dan heb je licht op al je wegen (Psalm 119:105).

Dan lezen we hoe waardevol David de wet van God vindt, en we geloven gelijk dat hij zelf lijkt op de man uit Psalm 1. We zien in Davids leven dat hij aan de wet van de Heer een welgevallen heeft en dat hij zijn woord bij dag en bij nacht overpeinst. Bij “welgevallen” gaat het niet maar om gehoorzamen. Uiteindelijk betekent het dat de Heer je “One and Only” is.

C.S. Lewis, die trouwens Psalm 19 de mooiste van alle psalmen vond, zegt er (gedeeltelijk in mijn eigen woorden) ongeveer dit van: De psalmdichter vindt de wet als het ware verrukkelijk. Denk je zo ooit na over de Nederlandse wet? Vind je het verrukkelijk dat je niet door rood mag lopen, zelfs als er niets

of niemand in de buurt is? Het respecteren van een wet is 1 ding, er mee instemmen dat die wet verstandig is en goed, is een ander ding. Maar een wet verrukkelijk vinden gaat daar nog ver boven uit. Denk eens aan een hongerlijdend mens die zonder geld en toezicht, zelfs zonder camera’s, in een winkel staat die vervuld is van de geuren en de aanblik van warme broden, vers gebrande koffie of rijpe aardbeien - zou een verbod op diefstal voor hem ook zoet als honing zijn?⁵

Goedheid

En dan wordt de Psalm in vers 12 heel persoonlijk. David weet van de beloning die er schuilt in het houden van de wet. Die beloning is nu al een eeuwig, gelukkig leven en het vormen van een goed karakter, voor de christen dat hij of zij echt gaat lijken op Jezus Christus. Paulus zegt het tegen Timotheüs dat het nut van een vroom leven grenzeloos is, omdat het een belofte inhoudt voor dit leven en voor het leven dat komen zal.

Maar er is een keerzijde van de wet, en dat weet David maar al te goed. De baan van de mens door dit leven is niet zo zuiver als de baan van de zon. Niet iedereen houdt zich aan de wet, of liever gezegd, dat doet niemand. Dus is er de overtreding, die in de volgende verzen besproken wordt. Wie kan er zeggen dat hij nooit, of zelfs maar weinig afdwaalt? Het is goed om ook te bidden of de Heer je de verborgen zonden wil laten zien. God kan het je door zijn Geest laten zien. En dan gaat David schrijven over hoogmoed, een bijna niet uit te roeien kwaad dat in ieder mens schuil gaat. Hoogmoed is wellicht de eerste zonde, misschien wel de bron van alle zonden, misschien wel de oerzonde van het heelal. De satan kwam door hoogmoed in opstand. Dit is misschien de meest verderfelijke zonde die er is, ook al is hij vaak niet zichtbaar, heeft hij zelfs soms een geestelijk randje.

C.S. Lewis noemt hoogmoed de “de grote zonde” en zegt er rake dingen van⁶: “Er is één kwaad waar geen mens ter wereld vrij van is, waar ieder die het bij een ander ziet van walgt, en waarvan mensen, behalve de christenen, bijna nooit denken dat zij zich er zelf schuldig aan maken. [...]. Er bestaat geen gebrek waarmee een mens zich minder geliefd maakt, en waarvan men zich zelf minder bewust is. En hoe meer je dit gebrek zelf hebt, hoe meer het

⁴ Lois Tverberg, “Wandelen in het stof van rabbi Jezus”

⁵ C.S. Lewis, “Gedachten over de Psalmen”

⁶ C.S. Lewis, “Onversneden christendom”

je bij anderen stoort. [...] Zolang je hoogmoedig bent kun je God niet kennen. Een hoogmoedig mens kijkt altijd op dingen en mensen neer, en zolang je neerkijkt, zie je uiter-aard niets boven je. [...] Wanneer je merkt dat je gods-dienstige leven het gevoel geeft dat je goed bent - en vooral: dat je beter dan een ander bent - kun je er, denk ik, altijd van op aan dat niet God maar de duivel met je bezig is”.

Dit zijn zo maar een paar citaten, het is aan te bevelen het hoofdstuk (of het hele boek) van Lewis zelf door te nemen.

Het is de Farizeeër die zichzelf rechtvaardig vindt en op de tollenaar neerkijkt. De wet van God is er niet om de mens te verheerlijken, om hem hoog van zichzelf te laten denken, maar is bedoeld om gelukkig te leven, om een zegen voor anderen te zijn, om God te kennen. De gelovige weet dat hij van zichzelf niets te verwachten heeft. Als je de schoonheid van de schepping en de Schepper ziet, de Schoonheid van het Woord, dan word je klein. Dan mag je leren te leven uit vergeving en genade, naar jezelf en naar anderen. Net als de zon alles zichtbaar maakt, helpt de Wet om je schuilhoeken van je hart zichtbaar te maken. Niets is verbor-

gen voor de Heer. Wat goed dat de Heer wil dat je Hem leert kennen en dat je jezelf leert kennen. Je zult leren steeds minder van jezelf en steeds meer van de Heer te verwachten.

En dan bidt David dat de woorden van zijn mond de Heer welgevallig zullen zijn. Wat een mooie term - welgevallig. Het is een term die ook voor offers wordt gebruikt, bijvoorbeeld in Leviticus 22:21: “Ook wanneer iemand de Here een vredeoffer brengt, om een gelofte te vervullen of als een vrijwillig offer van runderen of van kleinvee, dan zal het gaaf wezen, opdat het *welgevallig* zij: geen enkel gebrek zal het hebben.” David bidt dat zijn spreken en zijn denken welgevallig zal zijn, dat zijn doen en laten, dat uit dit denken voortkomt, zo een levend offer voor de Heer zal worden (vgl. Rom.12:1). Uit jezelf kan je dat niet. Op jezelf en je eigen inzichten vertrouwen maakt hoogmoedig. Je hebt een Rots in je leven nodig waarop je kan leunen, waar je veilig bent, waar je stevig op staat. De Heer wil die rots voor je zijn. Maar Hij kan je ook verlossen van alle verkeerde gedachten, verkeerde woorden, hoogmoed en wat er verder maar mis kan zijn in je leven.

De Heer is ook je Verlosser.

